

Scenariusz zajęć w oparciu o spektakl „Kopciuszek” w reż. Anny Smolar

Autorka: Dorota Kowalkowska

Wiek uczniów: 10–12 lat

Typ zajęć: warsztaty po spektaklu, realizowane online albo na żywo

Czas: 45 min.

Temat: Z zewnątrz źle widać, co jest w środku

WSTĘP

Proponujemy warsztat po obejrzeniu spektaklu „Kopciuszek” w reż. Anny Smolar – inscenizacji autorskiego tekstu Joëla Pommerata, czerpiącego inspirację ze słynnej baśni. Zajęcia podejmują próbę rozmowy o emocjach i ich nazywania, dotyczą doświadczenia utraty i dziecięcej żałoby. Uczestnicy poruszają temat empatii i potrzeby bliskości, zwłaszcza w momentach emocjonalnego kryzysu.

WPROWADZENIE

Na żywo/online

Nauczyciel wita wszystkich i zaprasza do udziału w warsztacie poświęconym spektaklowi „Kopciuszek” w reż. Anny Smolar z Narodowego Starego Teatru w Krakowie. Zapowiada, że tematem zajęć będzie to, co przeżywała Kosia po śmierci matki i po przeprowadzce z tatą do nowego domu. Bohaterem/tematem spotkania będą emocje.

Jednak zanim wszyscy powrócą do świata Kopciuszka, prowadzący zaprasza do udziału w rozgrzewce.

ROZGRZEWKĄ | 5 minut

Co u mnie w środku

Jeśli rozgrzewka odbywa się w sali, nauczyciel prosi każdą osobę o zajęcie miejsca, w którym można swobodnie stanąć. W wariancie online prowadzący informuje, że działanie będzie przebiegać przy włączonych kamerach i początkowo wyłączonym dźwięku. Prosi o odejście od komputera i zajęcie wygodnej pozycji.

Uczniowie stają stabilnie, stawiając stopy na szerokość bioder. Można zdjąć buty/kapcie, by lepiej poczuć podłogę. Szyja pozostaje wyprostowana, a ramiona opuszczone w dół,

tak by głowa się w nich „nie chowała”. Prowadzący prosi, by wziąć głęboki oddech – powietrze należy wciągać nosem i powoli wypuszczać ustami. Przy wdechu ręce są podnoszone, przy wydechu – opuszczane. Po pierwszym razie nauczyciel zachęca do wsłuchania się w swój oddech: jak wędruje powietrze przez środek ciała? Gdzie gromadzi się go najwięcej? Czy oddech jest głęboki? Jak długo trwa? Nauczyciel poleca dwa powtórzenia w ciszy, można zamknąć oczy.

Następnie zachęca do pozostania w tej pozycji, zamknięcia oczu i skoncentrowania się na tym, co dzieje się „w środku” ciał uczestników.

Niech uczniowie pomyślą, jak się dzisiaj czują. Jaki mają nastrój? Jak by go określili?

Następnie:

→ na żywo

Prowadzący prosi o wyrażenie ciałem w sposób widoczny dla innych tego, co każdy uczeń „zobaczył w środku”. Ruch może być celowo wyolbrzymiony, może to być rodzaj pozy, rzeźby, element tańca. Tworzy dwie grupy, by mogły się wzajemnie zobaczyć.

→ online

Prowadzący może zaproponować wyłączenie kamer albo wyjście na chwilę poza kadr dla ułatwienia koncentracji. Po upływie 2 minut zaprasza uczniów przed ekran za pomocą budzika. Prosi o zajęcie miejsc i zmianę podpisu z imienia i nazwiska na ikonkę, która oddaje emocję/samopoczucie ucznia. Uczestnicy mogą posłużyć się więcej niż jedną, jeśli tego potrzebują. Jeśli ktoś ma ochotę, może wymyślić pseudonim, który oddaje to, co dzieje się w środku (zainspirować się kolorami, stworzeniami, kształtami, postaciami itp.), nauczyciel może zachęcić do skorzystania z ikonki, np. czerwony płomień, czarne serce, słoneczny dzień, zaciśnięta pięść.

DZIAŁANIE 1 | 10 minut

Portret wewnętrzny Kosi – nazywanie emocji

→ na żywo

Nauczyciel prosi o zajęcie miejsc we wspólnym kole i zapowiada powrót do spektaklu „Kopciuszek”. Zaprasza do utworzenia 3-osobowych grup (zgodnie z ruchem wskazówek zegara, licząc od siedzącego w kole nauczyciela), w których uczniowie stworzą portrety Kosi. Potrzebne będą duże arkusze papieru i flamastry.

Pierwszą częścią zadania jest naszkicowanie uproszczonego wizerunku Kosi. Gdy uczniowie skończą, prowadzący przywołuje zdanie, które w pewnym momencie wypowiedziała bohaterka: „**Z zewnątrz źle widać, co jest w środku**”.

Następnie uczniowie otrzymują zadanie uzupełnienia portretu Kosi o to, co w związku ze stratą mamy i nową sytuacją w życiu dzieje się we wnętrzu dziewczyny – co czuje,

jakie emocje jej towarzyszą. Nauczyciel prosi grupy o wpisanie tych emocji w portret. Można dodać rysunek.

Następnie nauczyciel zaprasza do zaprezentowania swojej pracy chętną grupę. Pozostałe osoby zachęca do uzupełniania, jeśli na ich portretach pojawiły się inne emocje. Kieruje rozmową w stronę rozpoznania przyczyn i tła tych emocji. Podkreśla, jak jest ich wiele i jak bardzo się różnią. Są to np. smutek, złość, wściekłość, osamotnienie, poczucie niezrozumienia, przykrość, poczucie winy (zapomniała przez sekundę pomyśleć o matce), miłość, radość (podczas spotkania z Księciem), tęsknota (za matką, za dawnym życiem, za ciepłym rodzinnym), lęk, rozdrażnienie, zniecierpliwienie, poczucie gorszości („nie zasłużyłam na...”) itd.

→ online

1) Jeśli nauczyciel korzysta z funkcji podziału na pokoje, może zaprosić uczniów do pracy w grupach, w których jedna osoba rysuje portret na kartce, ale wszyscy ustalają jego kształt. Podobnie przy zapisywaniu emocji Kosi.

Pozostały czas przeznaczony zostaje na prezentację rysunków w oknach ekranów, analizę na forum (powrót do wspólnego pokoju) i rozmowę wszystkich grup.

2) Jeżeli prowadzący nie chce korzystać z pracy w pokojach, to zaprasza do działania indywidualnego. Każdy uczeń rysuje portret Kosi na swojej kartce i wypełnia go emocjami bohaterki. Uczniowie pokazują portrety w oknach ekranów. Działanie wieńczy rozmowa na forum (wg opisu powyżej).

DZIAŁANIE 2 | 10 minut

Ze środka na zewnątrz – o wyrażaniu emocji

→ na żywo

Nauczyciel prosi o powrót do grup 3-osobowych i zastanowienie się, jak Kosia wyrażała swoje emocje, zwłaszcza w chwilach, gdy gromadziło się ich wewnątrz bardzo dużo. Zachęca, by wspólnie przypomnieć sobie momenty ze spektaklu i dorysować je lub dopisać do wcześniej stworzonych portretów. Prowadzący zaznacza, że chodzi o różne sposoby wyrażania emocji – nie tylko przez słowa.

Następnie uczniowie wracają do koła i dzielą się swoimi obserwacjami. Wśród form wyrażania emocji pojawią się zapewne: taniec, podniesiony głos, krzyk, uderzenie w perkusję, drapanie się, spanie z sukienką mamy, powracanie do przedmiotów po niej (album fotograficzny), słuchanie muzyki, nastawianie budzika i inne. Prowadzący zachęca do refleksji, czy Kosia inaczej wyrażała emocje, gdy była sama i gdy była z innymi. Czy któraś z tych form przynosiła Kosi ulgę?

W podsumowaniu nauczyciel proponuje, by uczniowie zastanowili się, jakie są ich sposoby na radzenie sobie z przytłaczającymi emocjami. Jeśli ktoś jest chętny, by o swoim sposobie opowiedzieć, może to teraz zrobić i podzielić się z grupą.

Jeśli ktoś podejmie wątek izolowania się, bycia w odosobnieniu – nauczyciel może go rozwinąć, pytając o to, czym różni się krótkie i długotrwałe bycie samemu ze swoimi emocjami; może wskazać dobry i niebezpieczny aspekt izolacji.

→ online

Działanie odbywa się wg schematu:

1) indywidualna praca na portretach i dopisanie/dorysowanie sposobów wyrażania przez Kosię emocji;

2) rozmowa na forum.

Jeśli ktoś ma ochotę w ostatniej części opowiedzieć o swoim sposobie na radzenie sobie z trudnymi emocjami, może to także zrobić słownie, poprzez puszczenie na forum piosenki, która daje mu wsparcie, albo poprzez pokazanie jakiegoś ruchu. Ta część ma być swobodnym i niewymuszonym działaniem uczniów, tylko jeśli mają ochotę podzielić się swoimi wrażeniami z kolegami i koleżankami.

DZIAŁANIE 3 | 10 minut

Raz, dwa, trzy, kto na mnie patrzy – o różnych perspektywach postrzegania ludzi

→ na żywo

Prowadzący wprowadza wątek perspektywy, czyli sposobu patrzenia na kogoś, który decyduje o tym, jak dana osoba jest odbierana i traktowana.

W tej części potrzebne będą dwa komplety karteczek z zapisanymi „imionami” postaci: Ojciec, Macocha, Córki Macochy, Księżę, Król, Wróżka. Każda z grup wylosuje jedną postać.

Nauczyciel prosi grupy o zapisanie, kogo w Kosi widziała wylosowana postać, jak ją postrzegała. Uczniowie dzielą się swoimi refleksjami na forum. Prowadzący pyta, od czego zależy to, jak ktoś kogoś postrzega. Następnie przechodzi do pytania, czyje spojrzenie według uczniów było najbardziej dla Kosi wspierające.

Tutaj jest miejsce na podkreślenie znaczenia obecności drugiej osoby w trudnych chwilach, na zobaczenie swojej sytuacji „z zewnętrznej perspektywy”, by lepiej zrozumieć to, co w momentach kryzysu „dzieje się w środku”.

Prowadzący pyta, co spotkanie z Wróżką pozwoliło zobaczyć Kosi. Kieruje rozmowę w stronę dostrzeżenia tego, co działo się poza szklanym domem i piwnicą bez okien – świata „na zewnątrz”, w którym naturalne są zabawa, szykowanie się na bal, rozmowa z ludźmi (Księżę, Król).

→ online

Prowadzący przydziela bohaterów uczniom – każdemu jednego. Potem prosi, by osoby, które mają daną postać (np. Księcia) pokazały kartki do kamery. Jedna z chętnych osób podsumowuje to, co jest na wszystkich kartkach. Tak kolejno prezentują swoją pracę „formujące się” grupy. Podsumowanie przebiega jak w spotkaniu na żywo w formie rozmowy kierowanej przez nauczyciela.

WSPÓLNE PODSUMOWANIE | 10 minut

Zobaczyć siebie i innych

→ na żywo

W podsumowaniu nauczyciel przywołuje ostatnią scenę, w której wszystkie postaci tańczą z Kosią, choć nie znają kroków, ale uważnie obserwują to, co robi główna bohaterka, i podążają za nią. W tym miejscu prowadzący podkreśla znaczenie uważnego patrzenia na drugiego człowieka i jego przeżycia.

Na koniec zachęca do wykonania wspólnie jakiegoś gestu. Może ktoś chciałby zaproponować małe działanie, które pozostali powtórzą – wspólny oddech, podskok, obrót, inny zaproponowany ruch/gest, który oddaje jego nastrój w danej chwili. Reszta podąża za propozycją. Jeśli nikt nie będzie miał ochoty zaproponować mikrodziałania, nic nie szkodzi. Nauczyciel domyka spotkanie wspólnym oddechem – powtórzonym trzy razy.

→ online

Uczniowie mogą wykonać mikrodziałanie przed ekranami – może to być gest, mina, odgłos. Na koniec nauczyciel zaprasza do trzech wspólnych oddechów.

Dziękując za warsztat, zachęca uczniów do kreatywnego działania w domu i napisania kartki z pamiętnika innej niż Kosia postaci. To może być kilka zdań, które pozwolą lepiej zobaczyć to, co dzieje się „w środku” wybranego bohatera: Księcia, Macochy, Ojca. Podczas kolejnego spotkania grupa będzie mogła pełniej zobaczyć przeżycia bohaterów.

